

Література:

1. Управление экономическим потенциалом организации : учебное пособие / А.П. Романов, Г.Г. Серебренников, В.М. Безуглая, О.В. Кириллина, М.К. Чарыкова. Тамбов: Изд-во ФГБОУ ВПО «ТГТУ», 2012. 88 с.
2. Цыганов И.Г. Производственный потенциал промышленного предприятия : дис. ... канд. экон. наук : 08.00.05. Оренбург, 2000. URL: <http://www.lib.ua-ru.net>. (дата звернення: 12.12.2021)
3. Романова А.И. Научно-методические аспекты формирования и использования интегрированного потенциала предприятий хлебопекарной промышленности : дис. ... канд. экон. наук : 08.00.05. М., 2005. 190 с. URL: <http://zenaz.narod.ru/statya.html>. (дата звернення: 12.12.2021)
4. Кононенко Л.В., Сисоліна Н.П., Чумаченко О.С. Звітність підприємств в умовах сталого розвитку: сучасний стан, проблеми, перспективи, інформаційне забезпечення. *Наукові праці Центральноукраїнського національного технічного університету. Економічні науки*. 2021. вип. 6 (39). С. 179-186.

УДК 336.221

Шалімов Володимир

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

РОЗВИТОК МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Місцеві податки і збори є невід'ємною частиною податкової системи держави, тому особливу увагу при здійсненні податкової реформи приділяють регулюванню місцевого оподаткування, що є одним з основних джерел формування бюджетів місцевого самоврядування.

З часів незалежності України коло нормативно-правових актів, що регулюють місцеве оподаткування, становило певну систему, до якої входили: Конституція України [5], Закон України «Про систему оподаткування» [3], Декрет Кабінету Міністрів України «Про місцеві податки і збори» [1], Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [2], акти Президента, зокрема, Указ Президента України «Про впорядкування механізму сплати ринкового збору» [9], рішення органів місцевого самоврядування тощо. Основою законодавства про місцеві податки і збори є Конституція України [5], якою закріплюються вихідні положення щодо регулювання місцевого оподаткування, а саме у п. 1 ст. 143 закріплено право територіальних громад безпосередньо через органи місцевого самоврядування встановлювати місцеві податки і збори відповідно до закону.

Закон України «Про систему оподаткування» мав загальне значення для регулювання місцевого оподаткування; стаття 15 цього закону встановлювала вичерпний перелік місцевих податків і зборів, до яких належали: 1) податок з реклами; 2) комунальний податок; 3) податок на нерухоме майно (нерухомість), відмінне від земельної ділянки (включено з 2010 року); 4) готельний збір

(виключено в 2003 році); 5) збір за припаркування автотранспорту; 6) ринковий збір; 7) збір за видачу ордера на квартиру; 8) курортний збір; 9) збір на участь у бігах на іподромі; 10) збір на виграш на бігах на іподромі; 11) збір з осіб, які беруть участь у грі на тоталізаторі на іподромі; 12) збір за право використання місцевої символіки; 13) збір за право проведення кіно- і телезйомок; 14) збір за проведення місцевого аукціону, конкурсного розпродажу і лотерей; 15) збір за проїзд по території прикордонних областей автотранспорту, що прямує за кордон (виключено в 2003 році); 16) збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі і сфери послуг; 17) збір з власників собак; 15) екскурсійно-туристичний збір (включено в 2000 році та виключено в 2001 році). Цей перелік місцевих податків і зборів трохи відрізнявся від переліку, закріпленого Декретом Кабінету Міністрів України «Про місцеві податки і збори», у якому додатково було включено податок з продажу імпортованих товарів.

За період з 1993 року до часу прийняття Податкового кодексу України податкове законодавство постійно вдосконалювалося, але місцеве оподаткування залишалося майже незмінним. Відзначались такі недоліки місцевого оподаткування: окремі місцеві податки і збори передбачали фіксовану ставку оподаткування, яка є символічною і не індексувалася жодного разу; до місцевих податків і зборів належали такі, що не відігравали суттєвої ролі у наповненні місцевих бюджетів і, водночас, їх справляння суб'єктами господарювання призводило до невиправданих витрат у зв'язку із обов'язковістю систематичного подання податкових звітів до органів державної податкової служби та сплати незначних сум до бюджетів; прийняті місцевою владою рішення, як правило, не передбачали чіткої регламентації питань порядку обчислення і сплати до місцевих бюджетів місцевих податків і зборів, неточно окреслювалося коло платників, об'єкти оподаткування, змінювалися граничні ставки платежів, не враховувався економічний, соціальний, демографічний розвиток окремих регіонів держави.

У 2007 році було схвалено Концепцію реформування податкової системи [7], розділом IV «Напрями реформування податкової системи України» якої передбачалося: вдосконалення структури системи оподаткування шляхом збільшення частки місцевих податків і зборів у структурі доходів місцевих бюджетів; проведення реформування системи податків і зборів (обов'язкових платежів) у частині, що стосується місцевих податків і зборів шляхом розроблення та прийняття проекту Закону України «Про місцеві податки і збори», оптимізації переліку місцевих податків і зборів, збереження права запровадження податків і зборів органами місцевого самоврядування, установлення ставок місцевих податків і зборів з урахуванням особливостей кожного податку, розширення бази оподаткування.

На зміну Концепції в 2009 році було прийнято Стратегію реформування податкової системи [8], якою були визначені такі шляхи удосконалення місцевого оподаткування: розширення повноважень органів місцевого самоврядування у сфері стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності шляхом установлення ними ставок місцевих податків і зборів; вилучення із

складу податків і зборів таких, що є малоефективними для місцевих бюджетів у частині забезпечення незначних, але досить обтяжливих в адмініструванні надходжень; включення до складу місцевих податків і зборів (обов'язкових платежів) податку на нерухоме майно, плати за торговий патент на деякі види підприємницької діяльності та плати за землю; запровадження на місцевому рівні гнучкого механізму визначення розміру ставок податку.

Згідно із Податковим кодексом України [6] зараз до місцевих податків відносять два податки та два збори: податок на майно (складається з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, транспортного податку, плати за землю); єдиний податок; збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір.

Серед основних проблем місцевого оподаткування варто відзначити відсутність права органів місцевого самоврядування на встановлення власних податкових преференцій на своїй території. На даний час, місцеві органи самоврядування позбавлені права впливу на елементи місцевих податків, що звужує потенціал місцевого оподаткування. Органи місцевого самоврядування об'єктивно змушені посилювати дієвість місцевих податків і зборів як інструментів регулювання за допомогою розширення кількості їх платників та збільшення об'єкту оподаткування, що досягається в основному за рахунок підвищення ефективності адміністрування вказаних податків і зборів. Тому, як справедливо зазначає Кириленко О.П. «діяльність місцевих властей повинна відповідати загально визнаним критеріям оптимального оподаткування, а також основним пріоритетним напрямкам національної політики, спрямованої на розвиток економіки, забезпечення соціального захисту та підвищення життєвого рівня населення» [4, с. 199].

Неефективність системи місцевого оподаткування на Україні спричинена недосконалою системою адміністрування цих податків. Саме внаслідок цієї проблеми, навіть, при закріпленні достатнього кола платників податків і раціональної ставки податку, місцеві бюджети недоотримують значні кошти. Отже, пошук шляхів збільшення обсягу місцевих податків і зборів повинен йти не лише в напрямку простого збільшення кола платників податків та розширення бази оподаткування, а в напрямку вибору таких податків і встановлення таких платників, які б забезпечували невеликі адміністративні витрати та ефективний податковий контроль при достатньому обсязі надходження, що надасть можливість створити надійне джерело доходної частини місцевих бюджетів.

Література:

1. Про місцеві податки і збори : Декрет Кабінету Міністрів України від 20 трав. 1993 р. № 56-93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56-93#Text> (дата звернення: 01.12.2021).
2. Про місцеве самоврядування : Закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 01.12.2021).
3. Про систему оподаткування : Закон України від 25 черв. 1991 р. № 1251-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1251-12#Text> (дата звернення: 01.12.2021).

4. Кириленко О.П. Місцеві бюджети України (історія, теорія, практика). К.: НІОС, 2000. 384 с.
5. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 01.12.2021).
6. Податковий кодекс України : Закон України від 02 груд. 2010 р. № 2755-VII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 01.12.2021).
7. Про схвалення Концепції реформування податкової системи : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 лют. 2007 р. № 56-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56-2007-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.12.2021)
8. Про схвалення Стратегії реформування податкової системи : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 груд. 2009 р. № 1612-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1612-2009-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.12.2021)
9. Про впорядкування механізму сплати ринкового збору : Указ Президента України від 28 черв. 1999 р. № 761/99 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761/99#Text> (дата звернення: 01.12.2021).

УДК 657.471

Шалімова Наталія

доктор економічних наук, професор
декан економічного факультету

Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКИ В РОБОТІ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТОРА ТА ПРОБЛЕМИ ДОТРИМАННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Внутрішній аудит, як і зовнішній, будучи професійною високоінтелектуальною діяльністю, на результати якої покладаються різноманітні користувачі, вимагає дотримання низки етичних принципів та правил. Питання етики аудитора та дотримання принципу незалежності розглядаються вітчизняними та зарубіжними науковцями. Один з класиків американського аудиту Дж.К. Робертсон наголошує на тому, що у професійній сфері існують два етичні аспекти: загальна етика (духовний аспект) та професійна етика (практичний аспект) [3]. Петрик О.А. виділено два блоки принципів аудиторської етики: найбільш загальні принципи (незалежність, об'єктивність, компетентність, конфіденційність, чесність, професійна поведінка, професійні норми та технічні стандарти, належна (розумна) ретельність [2, с. 54]), та інші елементи – як уточнення, конкретизація та роз'яснення зазначених вище восьми (доброзичливість, сумлінність, порядність, відповідальність перед клієнтом та колегами, дотримання загальноприйнятих моральних норм і принципів, дотримання громадських інтересів, уважність як деталізація змісту фундаментального принципу «професійна поведінка»; достатня технічна підготовка і досвідченість як складова принципу «компетентність»; неупередженість як невід'ємна частина